

Jatkuva oppiminen pitää kirjastot ajan tasalla

21.4.2026

Kirjastoammattilaisten työ on murroksessa. Viime vuosikymmeninä kirjastojen rooli on laajentunut kirjojen lainaamisesta monipuolisten palveluiden tuottamiseen – esimerkiksi asiakkaiden opastamiseen tiedonhaussa, mediakasvatukseen ja erilaisten tapahtumien järjestämiseen. Samaan aikaan digitalisaatio on muuttanut kirjastojen arkea 1990-luvun puolivälistä lähtien, ja 2020-luku on tuonut mukanaan erityisesti tekoälyn synnyttämiä uusia haasteita. Jatkuva oppiminen ja täydennyskoulutus ovat keskeisiä keinoja vastata tähän muutokseen: henkilöstön osaamista on päivitettävä ja laajennettava, jotta kirjastot pysyvät ajantasaisina ja pystyvät palvelemaan yleisöä parhaalla mahdollisella tavalla.

Kirjastotyö murroksessa – monipuolisempaa osaamista tarvitaan

Tuore kyselytutkimus (Haasio & Rauhala, 2024) kartoitti suomalaisten yleisten kirjastojen henkilöstön kokemia täydennyskoulutustarpeita ja suhtautumista jatkuvaan oppimiseen. Kyselyyn vastasi 222 kirjastoammattilaista. Tulokset vahvistavat käsitystä, että kirjastojen muuttuvat työtehtävät vaativat entistä monipuolisempaa osaamista – henkilöstö tarvitsee sekä uusia taitoja että vanhojen perustaitojen päivittämistä nykypäivän vaatimuksiin.

“Kirjastojen palvelut ovat laajentuneet viimeisten vuosikymmenten aikana, mikä vaatii henkilöstöltä yhä monipuolisempaa osaamista”, tiivistää tutkimusosapuolten johtopäätös. Kirjastoissa ei enää pärjätä pelkillä perinteisillä taidoilla – on omaksuttava myös uusia rooleja ja teknologioita osaksi arkea.

Perustaidoista tekoälyyn – mitä koulutusta kaivataan?

Kyselyn merkittävimpiin löydöksiin kuuluu, että tietyt aiheet nousevat selvästi esiin kirjastoväen koulutustoiveissa. Vastaajista 50 % ilmoitti toivovansa koulutusta tekoälyn hyödyntämiseen kirjastotyössä, ja yhtä suuri osuus nosti esiin lukemisen edistämisen kehitettävänä osa-alueena. Myös tekijänoikeuskysymykset (38 % vastaajista) ja henkilökunnan työhyvinvoinnin ja jaksamisen tukeminen (36 %) mainittiin usein tarvittavina koulutusteemoina. Tulokset viittaavat siihen, mihin suuntaan kirjastoalan osaamista kannattaa kehittää: digitaalisten palveluiden ja teknologian hallinta, lukuharrastuksen edistäminen, tekijänoikeusasioiden tuntemus sekä henkilöstön jaksamisesta huolehtiminen ovat kaikki aiheita, joilla kaivataan lisää tietoa ja taitoa.

Alla oleva kaavio (kuvio 1) havainnollistaa, kuinka moni kyselyyn vastanneista nimesi kunkin aihepiirin tärkeäksi täydennyskoulutuksen teemaksi:

Kuvio 1. Suosituimmat täydennyskoulutusaiheet (% vastaajista, n = 222).

Huomionarvoista on, että vaikka uudet teemat, kuten tekoäly, erottuvat vahvoina, myös perustaitoihin liittyvä osaaminen kaipaa päivitystä. Moni vastaaja koki tarpeelliseksi kehittää edelleen esimerkiksi omia tietotekniikka- ja mediataitojaan. Tutkimus osoittaa, että jatkuva oppiminen tarkoittaa sekä uuden oppimista että vanhan tietotaidon ylläpitämistä.

Motivaatiota riittää – tekniikka jarruttaa

oppimista

Kysely paljastaa ilahduttavasti, että kirjastoissa tuetaan henkilöstön kouluttautumista hyvin ja työntekijät ovat erittäin motivoituneita kehittämään osaamistaan. Alalla vaikuttaa olevan vahva oppimiskulttuuri: halua kehittyä ja omaksua uutta löytyy. Valtaosa vastaajista kokee työnantajansa kannustavan henkilöstöä kouluttautumaan.

Haasteitakin on. Verkkokoulutuksiin osallistumisessa tuli esiin konkreettisia esteitä: osa henkilökunnasta kohtaa teknisiä ongelmia tai puutteita digitaidoissaan, ja joillakin kotona käytettävissä oleva nettiyhteys tai laitteisto ei ole riittävä sujuvaan etäopiskeluun. Nämä puutteet muistuttavat, ettei verkko-opiskelu ole kaikille täysin saavutettavaa, sillä digitaidot tai laiteolosuhteet voivat muodostua kynnykseksi osallistua etenkin verkkokoulutuksiin, vaikka motivaatiota muuten olisi.

Toisaalta vastaajat mainitsivat myös motivaatiotekijöitä, jotka kannustavat verkkokoulutuksiin. Erityisesti perheelliset vastaajat arvostavat etäkoulutusten ajallista joustavuutta ja sitä, ettei fyysinen läsnäolo ole aina välttämätöntä. Myös pitkät välimatkat sekä verkkokoulutusten edullisuus nousevat esiin syinä suosia verkko-opiskelua, mikä osoittaa digitaalisten oppimisratkaisujen voivan madaltaa osallistumisen kynnystä – kunhan tekniset edellytykset ovat kunnossa.

Hybridikoulutus avaa ovet kaikille

Yksi keskeinen kehittämisehdotus tutkimuksen perusteella on lisätä hybridikoulutusten tarjontaa. Hybridimalli yhdistää lähiopetuksen ja verkkokoulutuksen edut, ja se nähtiin vastaajien keskuudessa erittäin hyödylliseksi. Hybridikoulutus tasa-arvoistaa erikokoisten ja eri paikkakuntien kirjastojen henkilöstön osallistumismahdollisuuksia – myös pienten kuntien tai syrjäseutujen kirjastoammattilaiset pääsevät mukaan koulutuksiin, kun osa opetuksesta on verkossa. Samalla hybridimalli säilyttää lähiopetuksen edut, kuten kasvokkaisen vuorovaikutuksen ja verkostoitumisen, joita pidetään yhä tärkeinä. Pelkkä etäyhteys ei täysin korvaa yhteenkuuluvuuden tunnetta, jonka fyysinen kohtaaminen kollegoiden kanssa voi tarjota.

Hybridimallin yleistyessä on muistettava huolehtia koulutusten laadusta ja saavutettavuudesta. On varmistettava esimerkiksi verkkoympäristön toimivuus, laadukkaat materiaalit ja kouluttajien pedagoginen osaaminen, jotta jokainen osallistuja saa koulutuksesta parhaan mahdollisen hyödyn.

Jatkuva oppiminen osaksi arkea

Kirjastoalan kehittämisessä jatkuva oppiminen on olennainen osa työyhteisöjen arkea ja ammatti-identiteettiä, ei vain satunnaisia kursseja. Tutkimustulokset alleviivaavat, että digitaalisen ajan myötä tarvitaan sekä uutta erikoisosaamista että vanhojen taitojen jatkuvaa päivittämistä. Tämä viesti koskee niin kirjastojen johtoa kuin koulutusten järjestäjiäkin – henkilöstön osaamisen kehittäminen on strateginen investointi, joka mahdollistaa kirjastojen palvelukyvyn säilymisen ja uudistumisen.

Käytännössä tulokset kannustavat panostamaan koulutustarjonnan laatuun ja monipuolisuuteen. Täydennyskoulutuksia suunniteltaessa tulee huomioida sekä sisältöjen ajankohtaisuus että joustavat

toteutusmuodot. Esimerkiksi tekoälyyn, lukemisen edistämiseen ja työhyvinvointiin liittyvän koulutustarjonnan lisääminen vastaisi suoraan havaittuihin tarpeisiin. Samalla on varmistettava osallistumisen edellytykset – riittävä tekninen tuki, toimivat yhteydet ja tarvittaessa mahdollisuus myös lähiosallistumiseen.

Pienet osaamiskokonaisuudet (micro-credential) voivat olla yksi vastaus näihin tarpeisiin. Ne ovat työelämän kanssa yhdessä suunniteltuja opintokokonaisuuksia ja vastaavat suoraan työelämän tarpeisiin. Niiden avulla osallistuja voi kehittää osaamistaan ketterästi työn ohessa opiskellen. Pienten osaamiskokonaisuuksien etuna on se, että ne toteutetaan tarpeisiin vastaavina täsmäkoulutuksina. Pienet osaamiskokonaisuudet ovat tutkintokoulutusta nopeampi tapa suorittaa korkeakouluopintoja ja kerryttää työelämässä tarvittavaa osaamista joustavasti.

Kirjastoammattilaisilla on halu kehittyä ja vastata muutoksiin. Kun siihen tarjotaan oikeat puitteet ja sisällöt, hyötyvät lopulta sekä työntekijät ja työyhteisöt että koko yhteiskunta. Täydennyskoulutus ei ole vain reagointia muutoksiin, vaan aktiivinen keino luoda uutta ja pitää kirjastot elinvoimaisina.

KitJat– Kirjastot ja jatkuva oppiminen- hanke on Euroopan unionin osarahoittama, ja sen kesto on 1.3.2026 – 29.2.2028. Päätoteuttaja: Tampereen yliopisto. Osatoteuttaja: Seinäjoen ammattikorkeakoulu.

Katja Jaskari
Asiantuntija (TKI), hyvinvointi ja luovuus
Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Kirjoittaja on digitaalisen kulttuurin FM, kulttuurituottaja YAMK, AmO, AmE, tapahtumatuotannon asiantuntija, liiketoiminnan ja asiakkuuksien kehittäjä sekä jatkuvan oppimisen edistäjä.

Terhi Hirsimäki
Jatkuvan oppimisen suunnittelija
Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Kirjoittaja on TtM, jatkuvan oppimisen suunnittelija SEAMKissa.

Lähde

Haasio, A., & Rauhala, T. (2024). *Millaista täydennyskoulutusta yleisissä kirjastoissa tarvitaan?* Informaatiotutkimuksen päivät 2024. https://doi.org/10.23978/inf.148589